

Att anknyta den egna kommunens kvalitetsarbete till andra aktörer

Mats Ekholm, professor emeritus, Karlstads universitet

För att stärka lärares och skolledare professionella kvalitet behöver skolchefen organisera verksamheten så att utrymme finns i befattningar för att genomföra praktikerforskning. Utbildningen ska bedrivas med vetenskap och beprövad erfarenhet som grund. Denna grund kommer dock inte bara till genom att lärare och skolledare genomför undersökningar av den egna praktiken och hur den inverkar på barnens och ungdomarnas lärande. Den kan också åstadkommas genom att skolor riktar beställningar på systematisk kunskapsproduktion till lärarutbildningarna. De blivande lärarna bygger upp relationer till partnerskolor under sin utbildning och blir kända på dessa skolor. Det förefaller i framtiden lämpligt att skolchefen agerar så att det förhållande som idag förekommer emellanåt – att en partnerskola i dialog med de studenter som arbetar där under sin utbildning utformar en mindre forskningsuppgift – görs till en regel inom lärarutbildningen. Genom att lärare och skolledare på skolor som lever i täta förhållanden med lärarutbildningarna för dialoger om var kunskapsbrister kan behöva täppas till, ökar möjligheterna att detta slags praktikerforskning kan ge bidrag till kunskapsbildningen.

Det slags diskussioner som behöver föras i dialog mellan skolor, lärarutbildningarnas deltagare och företrädare för dessa utbildningar, där beställningar görs på undersökningar om lärande och utbildning är också lämpliga att föra inom ramen för regionala utvecklingscentra (RUC). Skolchefen behöver i sina dialoger med RUC verka för att detta blir till en verklig mötesplats för högskolans lärare, forskare och studerande tillsammans med skolors lärare och skolledare, så att idéer om vidgning och fördjupning av den gemensamma kunskapen förverkligas. Beställningar på lärarstudenters vetenskapliga arbeten kan diskuteras och slipas av så att de passar såväl de syften som skolorna som lärarutbildningen har.

Skolchefen behöver i sitt arbete utgå från de erfarenheter som gjorts om hur spridning av nya kunskaper sker inom yrkesgrupper. Enkelt sammanfattat visar forskning om innovationsspridning på betydelsen av interaktion mellan yrkesinnehavarna. Interaktion behöver vanligen ske såväl

inom den egna skolan som mellan olika skolor. För att det ska bli intressant och givande att investera eget arbete på skolan i pedagogiska innovationer, behöver skolan och de som arbetar där få mycket i utbyte. Man behöver mötas för att få ta del av andras tankar och konstruktioner, både för att begripa, men kanske framförallt för att dela glädjen av att det går att komma framåt. Det är genom att möta andra med samma intressen för vilka man har stort förtroende, som man stimuleras att pröva nya lösningar eller att ta del av ny kunskap. Nätverk mellan lärargrupper, skolledargrupper respektive skolor kommer ofta till genom spontana initiativ. Forskare deltar i sina nätverk för att stimuleras i sin arbetsuppgift. För att underlätta såväl spridningen av kunskap som bildandet av ny kunskap är det angeläget att gemensamma nätverk bildas. Den digitala tekniken underlättar nätverksbildande, genom att människor kan hålla kontinuerlig kontakt över stora avstånd. Skolchefen behöver i sitt budgetarbete planera för att detta slags interaktion över och inom kommunen ska ha utrymme.

Kunskapsbildningen inom utbildningsområdet befinner sig mitt uppe i en rask kvantitativ utvidgning. Det har aldrig tidigare funnits en så omfattande produktion av forskningsrapporter inom det utbildningsvetenskapliga området. Det har heller inte skapats så rikhaltigt med mindre omfattande vetenskapliga arbeten, vilka varje år läggs fram inom lärarutbildningarna. Skolorna har under de första åren av det nya seklet hörsammat decenniegamla krav på att utvärdera den egna verksamheten. Produktionen av skolors respektive kommuners kvalitetsredovisningar är nu därför omfattande. Samtidigt som denna kvantitativa, närmast galopperande, utvidgning av kunskapsproduktionen sker, åstadkoms ingen noterbar förbättring i tillgängligheten av kunskaperna. Det är inte heller självklart att den kunskap som tas fram och dokumenteras tas tillvara där den tillverkas. Lärarstudenters uppsatser läggs ibland in i högskolelagret utan att någon återkoppling sker till de skolor som blev studerade. Ibland reagerar förvaltningsledningen på skolors kvalitetsredovisningar, ibland genomför man korsvisa granskningar av varandras redovisningar i kommuner. Ibland sker ingen återkoppling till skolorna på deras kvalitetsredovisningar, varvid de sjunker undan i minnet.

Skolchefen behöver i sina möten med skolchefer från andra kommuner hålla frågan om bra användande av lokala erfarenheter levande så att man tillsammans med andra kommuner bidrar till ett gemensamt vidgande av de beprövade erfarenheterna. Flera kommuner kan till exempel gå samman för att göra gjorda erfarenheter tillgängliga för alla i kommuner-

na genom att arbeta upp gemensamma webbsidor. För att sådana lösningar ska bli användbara behöver man samverka över kommunerna för att skapa mer gemensam terminologi och mer enhetlig utformning av olika slags kvalitetsredovisningar. Detta för att det ska vara möjligt att filtrera fram ett samlat vetande ur den rika rapporteringen.

Den mer systematiska kunskapsbildningen som skolchefen behöver förhålla sig till, vilken kommer till i den egna kommunen och i samarbete med andra aktörer, kommer att få draghjälp i sättet att bygga kunskaper om skolarbete från Skolforskningsinstitutet. Inom detta kommer kunskapssammanställningar att göras och dessa kommer att förse utbildningsverksamheterna med användbara begrepp. Skolchefen behöver planera för att man inom kommunen delar ut ansvar för att bevaka detta instituts produktion så att man kan dra nytta av dess sammanställningar.